

Розвиток теоретичних підходів до визначення поняття «інвестиційний банкінг»: закордонний та український досвід

Ю. Г. Лапіна^і

На сучасному етапі розвитку економічних відносин у світі визначальним є дослідження проблеми організації діяльності спеціалізованих банківських установ на фінансовому ринку, які спеціалізуються на наданні послуг інвестиційного банкіngu. Сучасна трансформація світової фінансової архітектури свідчить про те, що паралельно з розвитком універсалізації посилюється тенденція до спеціалізації діяльності більшості фінансових посередників. У статті проведено порівняльний аналіз терміна «інвестиційний банкінг», наведеного у світовій та українській економічній літературі. У роботі виведено нову дефініцію, адаптовану для економічних реалій української специфічної інвестиційної діяльності банків, враховуючи основні критерії зазначеної діяльності, а саме: характер діяльності, мету, визначення сукупності функцій, які входять у систему «інвестиційного банкіngu».

Ключові слова: інвестиційний банкінг, фінансове посередництво, злиття та поглинання, андеррайтинг, корпоративні фінанси.

УДК 336 (71)

JEL код: G24

Вступ. Поняття інвестиційного банкіngu як специфічної банківської діяльності почало застосовуватися у 30-ті роки 20-го століття в США. В Україні на сучасному етапі розвитку економічної науки термін «інвестиційний банкінг» не має чіткого визначення й досі не досліджувався, це пов'язано з тим, що де-юре інвестиційні банки в Україні не існують, але де-факто дані специфічні послуги надаються банківськими установами на вітчизняних теренах. Це, у свою чергу, сприяє необхідності формування загального єдиного уявлення щодо сутності такого комплексного поняття, як «інвестиційний банкінг».

Постановка проблеми. На сьогодні закордонні теоретики та практики, що працюють у сфері інвестиційного банкіngu, визначили значну кількість теоретичних підходів до виокремлення сутності поняття «інвестиційний банкінг», у той самий час для вітчизняних науковців на сучасному етапі розвитку економічної думки проблема ідентифікації даної категорії є досить новою, тому існує потреба у дослідженні сутності зазначеного терміна, виходячи з того, що сфера інвестиційного банкіngu є перспективною для розвитку в Україні.

Метою дослідження є аналіз поглядів на визначення сутності поняття «інвестиційний банкінг» і наведення авторського визначення.

Результати дослідження. Проблемою визначення поняття «інвестиційний банкінг» займалися такі закордонні вчені, як А. Туч, М. Харріс, Р. Штульц, Р. Рі, Р. Джованні, В. Капіці, Дж. М. Честі, Р. Лартей, М. Осей-Овусу, П. Лежот, С. Сінгх, Г. Шарма, М. Махендру, Дж. Уджийє, їх погляди на визначення даної категорії наведені у табл. 1.

^і Лапіна Юлія Григорівна, аспірант кафедри міжнародної економіки Державного вищого навчального закладу «Українська академія банківської справи Національного банку України», м. Суми.

Таблиця 1 – Систематизація науково-методичних підходів до визначення терміна «інвестиційний банкінг» [розроблено за [1; 2; 3; 5]]

	Автор(и)	Країна, рік	Визначення поняття «інвестиційний банкінг»
1	2	3	4
<i>Американська наукова школа</i>			
1	Туч А.	США, 2006	механізм спеціалізованого фінансового посередництва, який включає в себе такий функціональний перелік: андеррайтинг цінних паперів, надання консультаційних послуг у сфері корпоративних фінансів, таких, як посередництво у операціях зі злиття та поглинань, а також реструктуризації [5]
2	Харріс М., Штульц Р.	США, 2003	процес фінансового посередництва, який включає управління цінними паперами від імені клієнта, консультування корпоративних клієнтів з операцій злиття та поглинань, послуги із залучення капіталу, трейдинг цінними паперами, брокерські послуги
3	Рі Р.	США, 2010	комплекс консультаційних послуг зі злиття та поглинань, а також андеррайтингу цінних паперів [3]
<i>Європейська наукова школа</i>			
4	Джованні Р., Капіцці В., Честі Дж. М.	Італія, 2010	комплекс фінансових продуктів та послуг, які використовуються для задоволення широкого спектра складних фінансових потреб, а саме: управління активами, консультації у фінансових питаннях [1]
5	Лартей Р.	Швейцарія, 2012	сукупність фінансових послуг із управління цінними паперами. У розрізі цього інвестиційні банки за своєю природою розглядаються як нефінансові посередники, тобто вони орієнтовані на надання консультаційних послуг з випуску цінних паперів корпораціям, отже, вони мають більш високі рівні толерантності до управління ризиками, ніж комерційні банки [2]
6	Осей-Овусу М.	Швейцарія, 2013	окремий вид фінансової діяльності, що включає в себе повний спектр послуг з оцінки фінансових потреб клієнтів та надання консультацій у сфері злиття і поглинань, залучення коштів на ринку капіталів, консультування з юридичних питань при купівлі/продажу цінних паперів

Продовження табл. 1

1	2	3	4
<i>Азійська наукова школа</i>			
8	Сінгх С., Шарма Г., Махендру М.	Індія, 2011	особлива сукупність банківських послуг, що включає в себе організацію першого публічного продажу акцій компаній (ІРО), приватне розміщення та випуск облігацій, виконання функцій брокера та організацію операцій зі злиття та поглинань, а також консультування з питань корпоративної реструктуризації [5]
9	Уджийє Дж.	Японія, 1998	сукупність комісійних послуг разом із портфельним консультуванням, а також управління активами

На даному етапі розвитку теоретичним та практичним аспектам функціонування інвестиційного банкінгу присвячені праці представників різних наукових шкіл, які розглядають інвестиційний банкінг з позиції особливостей його функціонування. Дослідження наукових доробок, присвячених проблемам інвестиційного банкінгу, свідчить про різноманітність концептуальних підходів і напрямів у цій сфері дослідження. Так, представники японської школи визначають інвестиційний банкінг як процес організації фінансового посередництва та наполягають на необхідності розділення комерційних та інвестиційних банків, зосереджуючи увагу в цьому питанні на проблемі управління ризиками.

Європейська економічна школа підкреслює те, що в основі інвестиційного банкінгу лежить система економічних відносин щодо задоволення специфічних інтересів стейкхолдерів банку, разом з тим у межах даного підходу інвестиційний банкінг розділяють на п'ять основних стратегічних напрямків бізнесу, а саме: здійснення операцій на ринку капіталів, ринку корпоративних фінансів, у секторі прямого інвестування, проектного фінансування та управління ризиками, а також наголошує на необхідності розділення функцій комерційного та інвестиційного банкінгу.

Таким чином, можна зробити висновок, що, з одного боку, інвестиційний банкінг розуміється як процес або система, з іншого – американська наукова школа під даною категорією розуміє механізм фінансового посередництва, що забезпечує задоволення специфічних інтересів стейкхолдерів банку, які реалізуються за допомогою управління цінними паперами від імені клієнта, консультування корпоративних клієнтів з операцій злиття та поглинань, послуги із залучення капіталу, трейдинг цінними паперами, брокерські послуги. Цей факт можна пояснити більшою історичною розвиненістю інвестиційного банкінгу як комплексу посередницьких послуг саме у США.

Досліджуючи наукові праці українських вчених, важливо відмітити, що поняття інвестиційного банкінгу згадується лише у працях С. В. Леонова та С. М. Козьменка, які, розглядаючи спеціалізацію вітчизняних банків в інвестиційній сфері, вважають доцільним поєднання функцій інвестиційних банків першого (займаються винятково

торгівлею та розміщенням цінних паперів корпоративного сектору економіки, беруть участь у злитті, поглинанні та реорганізації бізнесу) та другого (спеціалізуються переважно на довгостроковому кредитуванні різних сфер господарювання, а також наданні спеціальних цільових проектів, пов'язаних із впровадженням новітніх технологій) типів у широке коло фінансових операцій та визначати його як спеціалізований інвестиційний банкінг [6]. Але дане визначення зосереджує свою увагу винятково на функціональних особливостях даного типу фінансових посередників, не враховуючи мети діяльності та основних суб'єктів.

Аналіз вітчизняних науково-методичних підходів до розуміння сутності інвестиційного банкіngu дозволяє стверджувати, що загальноживаного визначення даної категорії в українській економічній літературі на даному етапі розвитку не існує. У більшому ступені на цей акт вплинуло те, що де-юре інвестиційні банки в Україні не функціонують. Але де-факто специфічну інвестиційну банківську діяльність здійснюють деякі комерційні банки, а отже, займаються класичними операціями інвестиційного банкіngu.

Основними характерними рисами для таких комерційних банків є:

- 1) велика універсальна комерційна організація, що поєднує більшість допустимих видів діяльності на ринку цінних паперів і на деяких інших фінансових ринках;
- 2) головною визнається діяльність із залучення фінансування за допомогою цінних паперів;
- 3) будучи великою організацією, оперує насамперед на оптових фінансових ринках;
- 4) віддає пріоритет середньо-і довгостроковим вкладенням;
- 5) цінні папери є основою його портфеля.

На нашу думку, вивчаючи питання фінансового посередництва серед українських банків, поняття «інвестиційний банкінг» слід розуміти як систему економічних відносин між банком та його стейкхолдерами, яка функціонує на засадах фінансового посередництва, основними функціями якого є управління активами, андеррайтинг, надання консультаційних послуг у сфері корпоративних фінансів, організація угод зі злиття та поглинань, і здійснюється з метою задоволення специфічних інтересів стейкхолдерів банку, отримання комісійного доходу та забезпечення фінансової стійкості банку.

Підбиваючи підсумок, схематично зобразимо всі виокремлені нами науково-методичні підходи до розуміння сутності інвестиційного банкіngu (рис. 1).

Таким чином, на відміну від існуючих закордонних трактувань сутності інвестиційного банкіngu у запропонованому підході максимально враховані всі основні аспекти інвестиційно-банківської діяльності та сучасні тенденції розвитку даних специфічних послуг:

- 1) визначаються основні цілі та вигоди, які переслідують суб'єкти інвестиційного банкіngu. Таким чином, послуги інвестиційного банкіngu надаються з метою задоволення специфічних інтересів стейкхолдерів банку, отримання комісійного доходу і, як результат, забезпечення фінансової стійкості;
- 2) визначено суб'єкти фінансового посередництва, що реалізується за рахунок інвестиційного банкіngu;
- 3) виокремлено повний перелік сучасних функцій інвестиційного банкіngu.

Система економічних відносин між банком та його стейкхолдерами, яка функціонує на засадах фінансового посередництва, основними функціями якого є управління активами, андеррайтинг, надання консультаційних послуг у сфері корпоративних фінансів, організація угод зі злиття та поглинань, і здійснюється з метою задоволення специфічних інтересів стейкхолдерів банку, отримання банком комісійного доходу та забезпечення його фінансової стійкості

Рис. 1. Виокремлення наукових підходів до визначення сутності поняття «інвестиційний банкінг» [авторська розробка на основі табл. 1]

Висновки та перспективи подальших наукових розробок. Підбиваючи підсумки, важливо відмітити, що формування теоретичної бази та категоріального апарату у сфері інвестиційного банкіngu створює передумови для подальшого розвитку даного виду банківського бізнесу в Україні, а також забезпечення розвитку практичного механізму

реалізації даного виду діяльності в сучасних умовах проведення спеціалізованої банківської діяльності.

Література

1. Capizzi, V. Investment Banking Services: Ownership Structures, Financial Advisory and Corporate Governance Models / V. Capizzi, R. Giovannini, G. M. Chiesti // *International Journal of Business Administration*. – 2010. – Vol. 1, No. 1. – P. 49.
2. Lartey, R. Commercial banking and investment banking: separation vs. unification [Electronic resource] / R. Lartey. – Mode of access : <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2055149>.
3. Rhee, R. J. The decline of investment banking: preliminary thoughts on the evolution of the industry 1996–2008 / R. J. Rhee // *Journal of Business & Technology Law*. – 2010. – Vol. 5. – P. 75.
4. Singh, S. An Appraisal of Investment Banking in India [Electronic resource] / S. Singh, G. Sharma, M. Mahendru. – Mode of access : <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1854247>.
5. Tuch, A. F. Investment banking: immediate challenges and future directions / A. F. Tuch // *Commercial Law Quarterly*. – 2006. – Vol. 20, No. 4. – P. 37–46.
6. Леонов, С. В. Проблеми та перспективи розвитку спеціалізованого інвестиційного банкінгу / С. В. Леонов, С. М. Козьменко. – Режим доступу : http://www.academy.sumy.ua/images/stories/docs/K_BOA/Leonov_9.pdf.

Отримано 11.07.2013 р.

Развитие теоретических подходов к определению понятия «инвестиционный банкинг»: зарубежный и украинский опыт

Юлия Григорьевна Лапина*

* аспирант кафедры международной экономики Государственного высшего учебного заведения «Украинская академия банковского дела Национального банка Украины», ул. Петропавловская, 57, 321-2, г. Сумы, 40000, Украина, тел.: 00-380-66-8359125, e-mail: yu.h.lapina@virtusinterpress.org

На современном этапе развития экономических отношений в мире определяющим выступает исследование проблемы организации деятельности специализированных банковских учреждений на финансовом рынке, которые специализируются на предоставлении услуг инвестиционного банкинга. Современная трансформация мировой финансовой архитектуры свидетельствует о том, что параллельно с развитием универсализации усиливается тенденция к специализации деятельности большинства финансовых посредников. В статье проведён сравнительный анализ определения термина «инвестиционный банкинг», приведённого в мировой и украинской экономической литературе. В работе выведена новая дефиниция, адаптированная для экономических реалий украинской специфической инвестиционной деятельности банков, учитывая основные критерии указанной деятельности, а именно: характер деятельности, цели, определение совокупности функций, входящих в систему «инвестиционного банкинга».

Ключевые слова: инвестиционный банкинг, финансовое посредничество, слияние и поглощение, андеррайтинг, корпоративные финансы.

*Mechanism of Economic Regulation, 2013, No 3, 179–185
ISSN 1726-8699 (print)*

Development of Theoretical Approaches of “Investment Banking” Term: Ukrainian and Foreign Experience

IULIA H. LAPINA*

* *Postgraduate Student, Department of International Economics, State Higher Educational Institution
“Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine”,
Sumy, Petropavlivska str., 57, 321-2, Sumy, 40000, Ukraine,
phone: 00-380-66-8359125, e-mail: yu.h.lapina@virtusinterpress.org*

Manuscript received 11 July 2013.

At the present stage of economic relations in the world the research of the specialized banks in the financial market that specialize on providing investment banking services is the crucial research problem. The current transformation of the global financial architecture encourages the development of of universal growing trend towards specialization of most financial intermediaries. This article underlines the comparative analysis of the term “investment banking”, which is investigated by economists in foreign and Ukrainian scientific literature. The paper presents unique authors’ definition of “investment banking” term, which is adapted to the specific situation in this sphere in Ukrainian banking sector, including basic criteria for such activities, such as the activities background, objectives, determining aggregate functions, which are included in the system of “investment banking” activities.

Keywords: investment banking, financial transactions, mergers and acquisitions, underwriting, corporate finance.

JEL Code: G24

Tables: 1; Figures: 1; References: 6

Language of the article: Ukrainian

References

1. Capizzi, V., Giovannini R. and Chiesti G. M. (2010), “Investment Banking Services: Ownership Structures, Financial Advisory and Corporate Governance Models,” *International Journal of Business Administration*, 1 (1), 49. (In English)
2. Lartey, R. (2012), *Commercial banking and investment banking: separation vs. unification*, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2055149>. (In English)
3. Rhee, R. J. (2010), “The decline of investment banking: preliminary thoughts on the evolution of the industry 1996–2008,” *Journal of Business & Technology Law*, 5, 75. (In English)
4. Singh, S., Sharma G. and Mahendru M. (2011), *An Appraisal of Investment Banking in India*, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1854247>. (In English)
5. Tuch, A. F. (2006), “Investment banking: immediate challenges and future directions,” *Commercial Law Quarterly*, 20 (4), 37–46. (In English)
6. Leonov, S. V. and Kozmenko S. M., *Problems and prospects of specialized investment banking*, http://www.academy.sumy.ua/images/stories/docs/K_BOA/Leonov_9.pdf. (In Ukrainian)